

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

VI. De Summorum Pontificum rescriptis generatim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

rum primus ager de personis, in quo de Summi Pontificis rescriptis, de Episcopis, aliquique Prælatis, de Beneficiariis, de Clericis, de Regulatibus pertractabitur. Secundus res Ecclesiasticas prosequetur, Præbendas, sacra loca, Decimas. Tertius Sacramentorum doctrinam tradet, præsertim Penitentiæ & Matrimonii. Quartus versabitur liber circa judicia & lites rerum Ecclesiasticarum. Quintus prosequetur delicta eorumque canonicas pœnas, & censurarum sylvam, & caluum reservatorum difficultates elucidabit. Sextus denique ad pleniorum Confessariorum & penitentium instrutionem difficultates discutiet, quæ circa contractus & restitutiones versantur.

C A P U T VI.

De Summorum Pontificum Rescriptis generatim.

I. ETRUS Rebiffus in praxi benef. tit. different. inter privil. rescr. & mand. scriptas dispositiones quæ ab Apostolica Sede proficiuntur, distinguit in privilegia, mandata, & rescripta: ipsa deinde rescripta distinguit in rescripta gratiæ, & rescripta justitiæ; quæ utraque pro formarum, in quibus expediri solent, diversitate dicuntur nunc Signaturæ, nunc Brevia, nunc Bullæ. Horum singula Breviter & dilucide hic exponam.

II. In primis vero istud est præmonendum, scriptis concessa à Principe sive Ecclesiastico, sive sæculari privilegia strictè esse interpretanda, *l. Si quando*, Cod. de inoffic. testam. & cap. 1. & 2. de privil. in 6. ubi Glossi in d. cap. 1. hanc adducit rationem, quia omnis recessus à jure communi est odiosus. At vero privilegium est recessus à jure communi in favorem singularis persona, *l. Jus singulare*, D. de legib. & can. fin. 25. q. 1.

III. Mandatum Apostolicum in Jure frequens illud est, quo Papa significat Ordinario ut certa aliqui persona provideat de Beneficio, cap. *Mandatum*, cum duobus capp. sequent. de rescript. item cap. *Accepimus*, de actate & qualitat. ordinand. & cap. *Dilectio*, de præbend. & cap. *Si Capitulo*, de concess. præbend. in 6. Mandata ista pro odiosis habentur, quia opponuntur juri communi, & quia potestatem Ordinariorum canonicanam restringunt. Istiusmodi mandata & vacaturarum Præbendarum expectativas damnat Bonifacius VIII. cap. *Detestanda*, de concess. præb. in 6. Concilium olim Lateranense sub Alexandro III. in cap. *Nulla*, de concess. præbend. prohibuerat omnem Beneficii promissionem & provisionem, antequam vacet, utpote inducentem votum captandæ alterius mortis. Concilium Basiliense, & in Regno Galliæ Pragmatica Sanctio, mandata omnia de proviendo

dendo & beneficiorum expectativas, quas Galli dicunt *Survivances*, omnino sustulerant. Concordatum vero Bononiae initum inter Franciscum Regem & Leonem Papam, atque in Lateranensi Concilio approbatum, ita disponit & moderatur, ut quilibet Summus Pontifex semel in vita sua Ordinarium in hoc regno habentem collationem decem prebendarum gravare possit in una: & eum qui habet collationem quinquaginta, vel plurium, in duabus. Concord. in tit. de collat. in princ. & tit. de mandatis Apostol. Denique Tridentinum Concilium sess. 14. de reform. cap. 19. omnes expectativas, omniaque mandata de providingo prorsus revocat.

IV. Signatura Apostolica versantur circa diversa, sive circa beneficii per supplicationem petiti concessionem, sive circa absolutionem, aut dispensationem, aut rehabilitationem in favorem supplicantis. Scribuntur Signatura in papyro, neque sigillo muniuntur, & ut plurimum his verbis expediuntur: *Eiat ut petitur.*

V. Breve Apostolicum est, ut describit Rebuffus, scriptura modica in parvis concessis negotiis, quae indifferenter in papyro, vel in membrana scribi solet, cera rubea aut viridi, Annuloque Piscatoris sigillata, & signo Secretarii subscripta. Fit autem in Brevibus mentio Annuli Piscatoris, non vero in aliis rescriptorum speciebus.

VI. Bullæ sunt concessiones aut ordinationes in rebus gravioribus, nec nisi in membranis describuntur, & sunt aliquantò prolixiores quam Brevia, utpote continentes prefationem & clausulas quæ in Brevibus Apostolicis supprimi solent. Sigilla Bullarum plumbea sunt, continentia Petri & Pauli Apostolorum effigiem. Et quoties Bulla expeditur in materia gratiæ, sigillum appenditur è filis sericis: si vero si Bulla in materia justitiae, aut si in executoria, appenditur plumbum filis cannabis. Ideoque in Bullis Consistorialium provisionum, quæ Romæ pro Gallici Regni Praetoribus expedientur, cannabis laqueus inseritur, quia post Concordatum supra memoratum, illæ ad Regis nominationm quæ sunt collationes, justitiae sunt & necessitatis.

VII. Rescripta itaque, seu literæ justitiae sunt quæ debitum petentiibus auxilium impertunt, itaque ut plurimum ad litis ac justitiae administrationem tendunt: cujusmodi sunt judiciorum evocationes, Judicum delegations, & quacumque literæ pro litibus vel instituendis vel restituendis impetrantur. Gratia vero rescripta ex mera liberalitate & clementia procedunt, ut dispensationes, indulgentiæ, remissiones, absolutiones, rehabilitaciones, provisiones de dignitatibus aut beneficiis, tam in forma gratiæ, vel pauperum, quam in forma *Dignum*. Denique rescripta justitiae nihil juris attribuunt de novo, sed jus anteà quæsum vel confirmant, vel de illo cognosci jubent. Gratia autem jus novum attribuunt impetranti: neque exigunt causæ cognitionem, cum sint meræ voluntatis, nisi falsitatis aut obreptionis arguantur, aut nisi nominatim aliquam conditionis

C clausulam

clausulam insertam habeant, qualis hæc est, *Si dignus erit*, in commissoriis beneficiorum collationibus, ut in cap. *Cum adeo*, de rescript. aut ista communis, *Si ita est*. Hoc demum discrimen literarum justitiae & gratiae vel ex ipso earum aspectu dignoscitur: Justitia quippe literæ signari solent per *Placet*: gratiae autem per *Fiat*. Et in literis gratiae nomen Papæ, quod primam literam inchoat, per capitales seu majusculas literas scribitur integrum: at in literis justitiae sola nominis Papæ litera prima est majuscula, reliquæ ejusdem nominis literæ minusculæ sunt. In Bullis quoque speciale adhuc discrimen visitur, quod jam dictum est, laquei serici, & laquei canabini, quo plumbum appendi solet.

VIII. Literæ insuper gratiosæ impetrari possunt per aliquem Tertium sine speciali mandato, quanvis impetrans laicus sit: sic enim pro alio etiam inciso impetrari Ecclesiastica beneficia possunt per laicum, alioque gratiae, cap. *Nonnulli*, §. sunt & alii, de rescript. Ad literas autem justitiae requiritur mandatum. Verumtamen Rebiffus in praxi benef. tit. different. int. rescript. num. 18. affirmit in Regni Franciæ Curiis admitti indiscriminatio literas justitiae, sicut & gratiae, per tertiam personam absque mandato obtentas.

IX. Præterea literæ justitiae, si non sint exequutioni mandata, expirant statim post annum, cap. *Si auem*, & cap. *Plerumque*, de rescr. At literæ gratiosæ perpetuam vim habent, *I. fallo*, Cod. de diversis rescr. Gratiam quippe Principis decet esse mansuram, cap. *Si cui*, de præb. in 6. & cap. *Decet*, de regul. jur. in 6. Nisi quis ultra modum negligens fuerit, cap. *Si clericus*, & ibi *Glossa* & *Doctores*, de præb. in 6.

X. Posterior in eodem negotio rescriptum ab altera parte impetratum invalidum est, si de priore mentionem non facit; & prius rescriptum in suo robore permanet. Sed si posterior rescriptum mentionem faciat anterioris, illud abrogat in eo in quo est incompatible cum posteriori, cap. *Ceterum*, de rescr. Simile jus existit in collatione beneficii per Papam, ut si contra suam provisionem anteriorum, neque illius factâ mentione, confert alio idem beneficium, ista posterior collatio habeatur pro subreptitia, atque ideo sit invalida, cap. *Cum olim*, de sent. & re judic.

XI. Expressio falsi, qua obreptio dicitur; itemque suppressio veri, qua subreptio dici solet, si sit malitiosa, rescriptum reddit invalidum, cap. *Decentia*, 25. quæst. 2. Sed si ex ignorantia sola vel simplicitate processerit, sic est distinguendum: vel enim impetrans, te etiam integrè & verè expressâ, obtinuerit judicio prudentis viri rem petitam, saltem in forma communis; coque casu judex per id rescriptum delegatus procedere debet servato Juris ordine, non vero secundum specialem & extraordinariam rescripti formam. Sed si delegatus judicer apud se, quod rei veritate planè manifestata, & absque interventu obreptionis aut subreptionis, Papa non fuisset rescriptum concessurus, eo casu delegatus abstinere prorsus debet perinde

perinde ac si literæ nullæ impetratae fuissent , cap. *Super literis*, de rescript. Huic conformis exiftit dispositio legis 2. §. fin. ff. de donat. ut conditio donationi apposita , si talis sit ut ejus causâ & impulsu facta fuerit donatio , ex talis conditionis defectu donatio nulla judicanda sit : si verò mens donatoris præsumatur talis , ut etiam si conditio apposita non existeret, effectum nihilominus donatio fortiretur, adjudicetur res donatariori sine cuius culpa conditio defecerit.

XII. Per rescriptum quo Papa mandat Ordinario ut corrigat suæ dicētis Clericos , non datur eidem in exemplis jurisdictio , cap. *Grave* , de offic. Ordin. Quod Capitulum (inquit ibi Fagnanus) facit contra Episcopos studiosè procurantes sibi mandari per literas Sacrae Congregationis Episcoporum , ut procedant in aliqua causa , sive sit civilis , sive criminalis , alias spectante ad ipsorum jurisdictionem ordinariam , hoc solo fine ut excludant appellationem ad Metropolitanum. Patet enim per hanc Decretalem , eos hujusmodi literis non constitui delegatos , ut necesse sit ad elegantem appellare , ut docet Glossa finalis in cap. *Dilecti* , il 3. de appellat. Unde poterit ad Archiepiscopum nihilominus appellari , perinde ac si mandatum istud non extitisset , ut est casus apertus in cap. *Licet* , de offic. Ordin. Attamen si esset in literis istis apposita clausula , *Nostra auctoritate* , eo casu haberetur delegatus , & appellatio immediate devolveretur ad Apostolicam Sedem.

XIII. Quum quis ad gratiam per rescriptum restituitur , hoc semper intelligendum , salvo jure alteri ante hanc restitutionem quæsto , nisi contrarium disertè exprimatur , cap. *Quavis* 8. de rescript. in 6. Quo loco addit Glossa , quod si ob perduellionis (quam feloniam vocant) crimen , bona alicujus fuerint fisco Principis applicata , ejusque feuda Princeps alteri contulerit , si postea contingat reum à Principe restitui pristinis bonis , non tamen per hoc tolletur jus feudi alteri quæstum , nisi hoc ipsum Princeps expreſſerit.

XIV. Statuit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi , & habetur in cap. *Nonnulli* , de rescript. ne per literas Apostolicas quisquam trahatur ultra duas diætas extra suam diæcesim , nisi vel constet has literas de partium consensu impetratas fuisse , vel huic constitutioni exprefſe in his literis derogetur. Quin etiam posterior Bonifacii VIII. constitutio prævidet , ne causæ committantur ultra diætam unam à finibus diæcessis computandam : ubi verò auctor & reus erunt diversarum diæcessum , diæta ista computetur à finibus diæcessis ipsius Rei , cap. *Statutum* , §. *Cum vero* , & §. *Cum autem* , de rescript. in 6.

XV. Ubi quis contra adversarios suos rescriptum impetraverit , nec illud sive ex malitia , sive ex negligencia intra annum , ex quo judicium copiam habuit , produxerit , sed postea illud idem proferre voluerit ad cludendum posterius ab aduersa parte impetratum rescriptum , quasi invalidum

C 2 hac

hac ratione, quia mentionem non facit oppositi anterioris rescripti, statuitur in cap. *Plerumque*, de rescript. posterius valere, & nullatenus primum. Nemini enim sua fraus patrocinari debet.

XVI. Quoties Papa rescripto suo demandat aliquem externæ jurisdictionis actum, non committit aliquem Clericum, nisi in Ecclesiastica dignitate constitutum, vel habentem Personatum, aut ad minus Ecclesiae Cathedralis Canonicum, frequentius verò Vicarium aut Officiale generale, nunquam tamen Officiale foraneum, eo quod ejus potestas sit tantum particularis. Hac habentur in cap. *Statutum*, de rescript. in 6. & in Clement. *Etsi*, cod. tit. & in Concilio Trident. sess. 2. cap. 10. de reform.

XVII. Notatu maximè dignum est caput *Significavit*, de offic. jud. ordin. ubi cùm aliqui nuptias in gradu prohibito contraxissent, & querela hujuscem scandalosæ & incestæ conjunctionis ad Papam delata fuisset, delegatus ab eo fuit Judex Ecclesiasticus in eadem dicecisi, ad inquirendum & definitivè judicandum in ea causa. Verum delegatus exequi mandatum neglexit, partesque in pristino scandalo persistere permisit. Admonitus demòm Papa rescriptit, Episcopum non in hac solùm, sed generaliter in omnibus causis similibus posse negligentiam vel malitiam Apostolici Delegati supplere, & causas istiusmodi ex officio cognoscere, partesque ligare, aut solvere, prout judicaverit expedire.

XVIII. Rescripta & literæ, tam Papa quam Legati, quæ communī Ecclesiæ disciplinæ derogant, aut Ordinariorum minuant authoritatem ac jurisdictionem, quales sunt, exempli causa, dispensationes circa Monialium clausuram, aut ea rescripta quæ publicam habent exequitionem, debent ante omnia Ordinarii exhiberi, quorum officii est examinare utrum suppressione veri, aut suppositione falsi, alióve gravi defectu literæ Apostolice vitentur: adeoque suum, ut vocant, *Visa*, & approbationem scripto apponere, vel denegare ac recusare, exequitionem permettere, aut prohibere, aut suspendere, cap. *Quod super his*, de fide instrum. & cap. *Porro*, de privileg. Porro Concilium Tridentinum in ejusmodi literarum Apostolicarum examine decernit, Episcopos esse Apostolicos Delegatos, sess. 13. cap. 5. & sess. 22. cap. 5. & sess. 24. cap. 11.

XIX. Circa Apostolicas literas dignissimum observatu est caput finale de offic. jud. deleg. decernens, si Delegati à Papa electa sit industria, non posse hunc Delegatum subdelegare. Electa verò censetur particularis personæ industria, quando ea persona proprio exprimitur nomine, & non tantum officii aut dignitatis designatione in literis delegationis. Præterea si nudum sine jurisdictione ministerium alicui etiam proprio nomine non designato Papa injunxit, hic non poterit subdelegare: ut si mandaverit Crucem praedicare, certam aliquam personam sui officii admonere, clam de aliquo facto inquirere, & similia. In his enim censetur electa persona industria

dustria particularis. Denique absolutionis beneficium etiam circa casus Pa-
pæ reservatos, potest ab Apostolico Delegato, si ejus electa fuerit dignitas
vel officium, alteri subdelegari ab eodem: sed non poterit, si proprio fue-
rit nomine appellatus, etiam cum dignitatis vel officii expressione, cap.fin.
de offic. jud. ordin. Et statuit pariter Concilium Trident. sess.14. c. 4. de
caibus reservatis: & sess.24. cap.6.de reform. hæc ferè eadem.

X X. In Regno Gallie producenti Signaturas, aliasve Romanæ Curiæ
expeditiones nulla fides habetur, si non sint certificatae à duobus trapezitis
aut expeditionariis in ipso originali attestantibus & subscriptis, ut statui-
tur editio Ludovici XIV. tit.15.art.8.

C A P U T VII.

*De electione primum in genere: deinde de Epis-
coporum Electione, Postulatione, Consecratione,
Charactere: & de Archiepiscopis.*

I. **N** hoc Galliarum regno locum non habet prisca & cano-
nica Episcopos eligendi forma, ex quo per Leonis Papæ X.
& Regis Francisci I. actum Bononiæ Concordatum, in usu
esse desit Pragmatica Sanctio, & attributum est Francorum
Regibus jus nominandi ad vacantes Episcopatus, aliaque beneficia con-
sistorialia, retento sibi à Summis Pontificibus jure institutionis & annatæ.
Quia verò electio Episcoporum est antiquissimi juris, adhuc ea locum qui-
busdam in populis obtinet, maximè in Germania: & quia generalissimè
per universam Ecclesiam regulares Prælati ac Superiores, necnon plerique
ex Clero, ad Præbendas & Beneficia nonnulla solent per Capitula eligi,
opportunum est ut hoc loco ea quæ ad canoniam electionem requiruntur
exponam.

II. Ad canoniam electionem cunctos qui jus habent suffragii, ne-
cessè est admoneri & vocari, adeò ut si vel unius citatio neglecta fuerit, ad
hujus solius querelam tota insequuta electio nulla & irrita declaranda sit
per judicis sententiam. Stabit tamen & valebit, si is qui vocatus non fuerit,
suo saltē silentio videatur agnosceri, cap. *Quod sicu*, 28. de elec.

III. Legitimè absens, nec interesse valens, potest per procuratorem
uni de Capitulo demandare votum ac suffragium suum per scrutinium,
cap. *Quia propter*, cod. tit. Verumtamen ut satisfiat juri novo decernenti ut
suffragia adeò sint secreta, ut nemini de Capitulo innoteuantur, debet isto
casu.

C. 3